

argo

a a

b

edice angloamerických básníků, sv. 8

ted hughes

dopisy
k narozeninám

přeložili milan ohnisko a vanda senko ohnisková

argo

edice angloamerických básníků, sv. 8

ted hughes

dopisy k narozeninám

Z anglického originálu *Birthday Letters*, vydaného nakladatelstvím Faber and Faber v Londýně v roce 1998, přeložili Milan Ohnisko a Vanda Senko Ohnisková.

Obálka, grafická úprava a sazba Pavel Růt.

Redakční spolupráce Olga Stehlíková.

Odpovědný redaktor Vít Penkala.

Korektury Edita Beníšková.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00

Praha 3, argo@argo.cz, www.argo.cz,

roku 2021 jako svou 4762. publikaci.

Vytiskla tiskárna Protisk.

První vydání.

ISBN 978-80-257-3659-3

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

tel: 226 519 383, fax: 226 519 387

e-mail: odbyt@kosmas.cz, www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz

fulbrightovi stipendisté

Kde to bylo? Na Strandu? Vývěska
s novinkami ve fotografiích.
Z jakéhosi důvodu jsem si jí povšiml.
Snímek čerstvě přijatých
Fulbrightových stipendistů. Právě přijížděli –
nebo už přijeli. Alespoň někteří.
Byla jsi mezi nimi? Prohlížel jsem si je
nahodile, říkal si,
kterépak asi potkám.
Na tu myšlenku si pamatuju. Na tvou
tvář ne. Nepochybně jsem si prohlédl
hlavně dívky. Možná jsem si tě všiml.
Přejel pohledem a vycítil tu nepravděpodobnost.
Povšiml si tvých dlouhých vlasů, volných loken –
tvé ofiny à la Veronica Lakeová. Ne toho, co skrývaly.
Zdály se blond. A tvého širokého úsměvu.
Tvého přehnaně amerického
úsměvu pro fotoaparáty, soudce, cizince, strašáky.
Pak jsem zapomněl. Přesto si
na tu fotku vzpomínám: Fulbrightovi stipendisté.
Se zavazadly? Spíš ne.
Že by přijeli ve skupině? Pachtil jsem se

pod horkým sluncem po horkých chodnících.
To tehdy jsem si koupil broskev? Tak si to pamatuju.
U stánku poblíž nádraží Charing Cross.
Byla to má úplně první čerstvá broskev.
Nemohl jsem uvěřit její lahodnosti.
V pětadvaceti nanovo ohromený,
že neznám ty nejprostší věci.

karyatidy 1

Copak to ty karyatidy podpíraly?
Byla to tvá první báseň, kterou jsem viděl.
Byla to tvá jediná báseň,
která se nelíbila mým očím cizince.
Působila kostrbatě, samý chladný verš.
Jako teorém padací pasti – nastražené.
Viděl jsem to. A ta past spadla a byla prázdná.
Nezajímala mě. Žádné zachvění
osudového znamení. Tehdy jsem urputně hledal
věštebné záruky
ve svůj prospěch v každém znamení.
A tak jsem v oněch bílých, strnulých tvářích žen
se zavázanýma očima nic neviděl.

Cítil jsem jejich křehkost, to ano:
lámavý, spálený hliník.
Křehký jako punčoška plynové lampy.
Z toho mohutného, bezhvězdného, hroučícího se
žulového nebe,
které jako na momentce zachytily
jejich vlasy,
jsem však nevyvodil nic.

karyatidy 2

S bláhovou sebejistotou, pořád v dupačkách
dospívání, polehávali jsme
v polstrovaných nosítkách,
ve vlídné péči poklidné přírody
na cestě k plnosti, nedbali
vážnosti života, tři, čtyři, pět, šest z nás –
hráli si na přátelství. Moře času
vyzkoušet každou roli – z legrace,
pokusně, propůjčovali jsme své hodiny
zvrhlostem náhlých popudů, šarádovitým
improvizacím nicotnosti,
jako u vězňů byl náš reálný život
s reálným světem i vlastním já
nutně pozdržen. Hráli jsme si na studenty, plnili
a opilecky vysávali, znovu plnili a vysávali
nudu, hojnost
povrechní prázdnoty, černého
a světlého piva, tvoření a ničení –
podobní bohu, stejně lehkovážní jako nevěřící,
dramaturgie vrtochu.
To byla naše škola. Svět
přecházel o nedělích vlhké dvory, zdvořile

a v botách váhavých turistů.
Všechny cesty otevřené až moc, příliš do hloubky,
do všech světových stran.
Tady uprostřed sítě, na rozcestích,
vydala jsi svou báseň
o karytidách. Slyšeli jsme
o tanci tvého blondatého závoje, rozevlátých gestech,
teatrálním chování. Chtěli jsme se ti přiblížit,
ne tě odsoudit, spíš se spojit v hemživém
ovzduší univerzitního studia
a studentského života než tě napravovat
zastaralými zásadami, a tak jsme se smíchem ukuli
útok: roztrhání na cucky.
Ve vlastním literárním plátku.
Náš Velšan byl autorem – tehdy ještě hluchý
k bílému šumu elegie,
která mu naplní ústa a uši,
o celé světy později, na hoře Cader Idris,
ve větru a sněhu tvého posledního výstupu.

návštěva

Lucas, můj přítel, jeden
z těch tří čtyř, co zůstávají beze změny
jako oddělené já,
kámen na dně řeky při každé změně,
stal se tvým přítelem.
Zaslechl jsem to a zbystril. Proseděl jsem
mládí v kanceláři nedaleko Sloughu,
ráno a večer mezi Sloughem a Holbornem,
šklubil na vykoupení svého skoku do svobody
a na druhou stranu zeměkoule – volného pádu,
při němž bych se ve vzdušném víru vysmekl z kukly.
Na víkend jsem se vracíval
do své alma mater. Přítelkyně
navštěvovala stejného lektora a seminář
jako tvá americká sokyně a ty.
Nesnášela tě. Krmila mou tichou,
nenasytnou budoucnost, mou slepě
bloudící vnitřní pochodeň
tvými momentkami a netušila,
jak vznětlivý celuloid je. S kamarádem
jsem stál po půlnoci v zahradě
a házel hroudy hlíny na temné okno.

Opilý, byl si jistý, že je tvoje.
Já, opilý míš, jsem nevěděl, že se mýlí.
Ani jsem nevěděl, že se účastním konkurzu
na hlavní mužskou roli tvého dramatu.
První jednoduché pohyby jsem předváděl,
jako bych se s očima zavřenýma vžíval do role.
Jako loutka tahaná za provázky
či mrtvé žabí nohy zasažené elektrodami.
Procukal jsem se těmi gesty – pozorován a hodnocen
jenom hvězdnou temnotou a stínem.
Neznala jsi mě a já neznal tebe.
Chtěl jsem tě najít, míjel tě a zase míjel.
Vrhal jsem hlínu na okno, co tě nemohlo ochránit,
protože jsi tam nebyla.

Deset let po tvé smrti
se na stránce tvého deníku jako nikdy předtím
setkávám s radostným šokem,
když ses o tom doslechla. A pak s šokem
tvých modliteb. A pod modlitbami s panikou,
že modlitby nemohou vytvořit ten zážrak,
a pod panikou s noční můrou,

co se přivalila tě rozdrtit:
tvá volba – nepředstavitelné
staré zoufalství a nová agonie
splývající v jediné důvěrně známé peklo.

Náhle čtu to vše –
tvá skutečná slova, která ti vyplavala
z hrdla a jazyka na papír –
stejně jako tvá dcera, když kdysi
vplula za mnou s pohledem
nechápaným,
tam v tichém domě,
kde jsem samotný pracoval,
a náhle se zeptala:
„Tati, kde je maminka?“ Mrazivá hlína
zahrady v mé sevřené pěsti.
Všude kolem obří mrazivé hodiny
oné půlnoci. A někde
uvnitř potřeba necítit nic,
horečnatý puls. Někde
uvnitř té znečitlivělé země
se pokoušela udát naše budoucnost.

Zvedám oči – jako bych měl potkat tvůj hlas
s celou jeho neústupnou budoucností,
která se na mě vyvalila. Pak pohlédnu zpět
na knihu potištěnou slovy.
Jsi deset let mrtvá. Je to jen příběh.
Tvůj příběh. Můj příběh.

SAM

To jsi byla celá ty,
když se tvůj kůň, klidný bělouš Sam,
rozhodl, že už má dost,
a vyrazil tryskem domů. Dokážu prožít
tvou nevíru, tvou jistotu,
že je konec. Ztratilas třmeny. Řítil se
z kopce středem Barton Road.
Ztratilas otěže, ztratilas sedlo –
nezbylo, než sevřít ruce kolem krku a vzývat ho,
nebo spadnout. Sklouzlas mu pod šíjí,
žokej naopak, a mezi tebou a vodopádem šterku,
tou nesmírně tvrdou, prudkou řekou,
nebylo nic než pádící hrůza jeho předních nohou
a řinčení podkov hluboko pod tebou.

Štěstí však stálo při tobě. Měla jsi helmu?
Jak ses dokázala udržet? Jako opička
svírala jsi ho rukama nohama.
Co tě zachránilo? Možná se tvoje básně
zachránily samy, zavěšené pod rozhoupanou šíjí,
v síti tvého těla nad klikatou silnicí.

Viděla jsi jen šmouhy. A šokovanou masku povaleného
cyklisty, který si chránil bicyklem tělo.
Cítím tvůj pádící, vlající strach, když
jsi objímala zbytky svého vedení.
Jak ses udržela? Nemohlas to přeci zvládnout.
Něco v tobě, ty ne, to udělalo pro sebe.
Visela jsi na něm, nejspíš téměř v bezvědomí,
dokud nevešel do stáje. Ten trysk
byl sice nácvik, ale nestačil, takže byl k ničemu.

Když jsem přeskočil překážku já, vteřinku
jsi mě škrtila a pak jsi spadla,
vrhla ses pod mé nohy, abych klopýtl,
klopýtl jsem a bylas mrtvá. Vmžiku bylo po všem.

citlivé místo

Tvé spánky tam, kde se tísnily vlasy,
byly citlivé místo. Jednou jsem na zkoušku
upustil pilník na elektrody
dvanáctivoltové baterie – vybuchla
jako granát. Někdo tě připojil k elektrickému vedení.
Někdo zatáhl za páku. Do lebky
ti vrazili blesk.
Ve vybělených pláštích, s bledými tvářemi
procházeli okolo,
aby se podívali, jak se ti vede v řemenech.
Zda máš pořád zdravé zuby.
Ruka na zkalibrované páce,
která opět necítila nic
vyjma toho, že nic necítí, zatáhla,
aby ucítila svíjení pocitu. Bylas
mrakem plným děsu,
co na ty blesky čekal. Já viděl
dubovou větev odřatou v zahřmění.
Ty – nohu svého táty. Kolik záchvatů
jsi utrpěla, když tě tenhle bůh tahal
za vlasy? Zprávy
unikly zpátky do mračen. Co se

vypařilo? Pruty blesku plakaly měď
a nervy si strhávaly kůži
jako hořící dítě,
které prehá od výbuchu bomby. Svrhli tě,
tuhý zprohýbaný kus drátu,
na elektrickou síť Bostonu. Světla
v budově senátu se ztlumila,
když do něj přímo přes sklepní kryt
pronikl tvůj hlas.
Objevil se o celé roky později,
přeexponovaný jako rentgenový snímek –
mapa mozku dosud tmavě skvrnitá
jizvami sežehnuté země
tvé skrýše. A tvá slova,
tváře odvrácené od světla,
zadržovala své vnitřnosti.

st. botolph's

Náš časopis byl pouhou předebrou
oné noci a večírku. Předvídal jsem
katastrofální útratu: planetární
jistota dle Prosperovy knihy.
Konjunkce Jupitera s Měsícem v úplňku
v opozici k Venuši. Podle té knihy
katastrofální útrata. Především pro mě.
Konjunkce zatemňující mé rodné Slunce.
Venuše přišpendlená v mém středu nebes.
Pro vyčkávajícího astrologa – no a co?
Dotek netopyřícího křídla šmahem vymýcen.
Náš Chaucer by nejspíš zůstal doma se svým Dantem.
Určil by přesnější polohu planet,
hlouběji o nich přemítal. Co jinak? Nechal jsem
ctěné astrology, ať se potrápí
tou konjunkcí, mým Sluncem v konjunkci
s tvým rodným vládcem Marsem. A Chaucer
by poukázal na Slunce toho dne v Rybě,
spojené s tvým ascendentem
v přesné opozici vůči mému Neptunovi a usazené
v mém desátém domě dobré i zlé slávy.
Myslím, že by si náš Chaucer povzdychl.

Potrásl by ustaranou hlavou a ujistil nás,
že ten den sluneční soustava uzavřela náš sňatek,
ať už jsme o tom věděli, nebo ne.

Falcon Yard:

Přítelkyně jako nabitá kuše. Zvukové vlny
stlačené i rozervané jazzem Joea Lydea.
Sál jako naklánějící se paluba Titaniku:
němý film a přes něj ten vrískot. Náhle –
v Lucasově režii – náhle ty.
První pohled. První momentka
neměnně znehybnělá zlostným pohledem fotoaparátu.
Zase jsi byla vyšší
než kdykoli jindy. Tvé dlouhé, dokonalé
americké nohy se něžně,
houpavě zvedly. Ta rozevlátá ruka,
ty dlouhé, baletní, nezbedně elegantní prsty.
A tvář – sevřené klubičko radosti.
Tam tě vidím jasněji, skutečněji
než kdykoliv jindy v těch letech v jejím stínu –
jako bych tě spatřil tenkrát a pak už nikdy.
Volné prameny vlasů – ta splývavá záclona
na tvé tváři, na tvé jizvě. A tvá tvář –

gumové klubko radosti
kolem rozesmátých, ostře karmínových úst
s africkými rty. A tvoje oči
vmáčkuté do tváře, drť démantů,
neskonale zářivé, zářivé jako drť slz,
snad slz radosti, vymačkaná radost.
Svým jiskřením jsi mě chtěla
odrovnat. Na zbytek večera
si vzpomínám jen matně.
Vytratil jsem se s přítelkyní. Nic
než její syčivý vztek u dveří
a můj omámený výslech
tvého modrého šátku v mé kapse
a nateklý kruhový příkop otisku zubů,
jež mi na měsíc ocejchovaly tvář.
A mě pod ní nadobro.